

I D Ö R D É R K E R I

- Elmúlt a nyár...

Kalendárium

- Szeptember - Szent Mihály hava

Őshonos háziállataink

- A gazdasági udvar lakói

Ügyeskedj!

- Rejtvények, fejtörők

Versek

- Az iskolakezdésről

Tudod-e?

- Fejtörő

Egészség-ábécé

- A helyes ceruzafogás

SZEPTEMBER - SZENT MIHÁLY HAVA

A régi római naptárban a hetedik hónap volt, elnevezése a latin septem (hét) számnévből ered, (September, September mensis = „Hetedik”, „Hetedik hónap”). Ezt a nevet akkor is megtartotta, amikor már a kilencedik hónappá lépett elő, kivéve egy rövid időszakot, amikor Nero Germanicus császár önmagáról Germanicusnak nevezte el. Régi magyar elnevezése: őszelő, Földanya hava, mérleg hava, Szent Mihály hava.

Szeptember 29. - Szent Mihály napja

Szent Mihály arkangyal ünnepe, aki a hagyomány szerint a túlvilágra érkező lélek bírója és kísérője. Vele függ össze a hordozható ravatal, a Szent Mihály lova elnevezés is.

Ez a nap a gazdasági év fordulója (a gazdasági évet lezáró ünnepek szeptembertől novemberig tartottak). A Szent György-napkor legelőre hajtott állatokat ilyenkor hajtották vissza. Ez a nap a pásztorok elszámoltatásának és szegődtetésének időpontja is, ami után kezdetét vette a kukoricatörés.

E nappal megkezdődik az ún. kisleveles ideje, a lakodalmazások őszi időszaka, mely Katalin napjáig (november 25.) tart.

E naphoz is kapcsolódik női munkatiltalom. Aki ilyenkor mos, kisebesedik a keze, aki pedig mángorol, annak egész évben dörögni fog a háza felett az ég.

Az Alföldön ez a nap volt általában a szüret kezdőnapja is. A szüret a 18-19. század előtt általában csíziós (vagy jeles napokhoz) kötődött, utána a városi vagy községi tanács, vagy a hegyközségi elöljáróság határozott időpontot adott meg rá, ami azért volt fontos, mert a földesúri járandóságot, a bordézsát így egyszerre tudták beszéni. A különböző szőlőtermő vidékek miatt a szüret ideje változó volt, figyelembe kellett venni az időjárási viszonyokat.

a különböző szőlőfajták érési idejét. Így volt az Alföldön általában szeptember 29-e a szüret kezdőnapja, Erdélyben és a Dunántúl nagyobb részén október 15. (Terézia napja), Kőszeg vidékén október 21-én (Orsolya napkor), Tokaj-Hegyalján pedig október 28-ig (Simon-Júda napjáig) kezdték meg a szüretet.

A szürethez, mint általában minden betakarító tevékenységhez, termékenységgritus is tartozik (ez olyan szokás, amely elősegíti a több termést). Göcsejben pl. a szüret végeztével lemetszették a szőlővesszőket, s mindegyik tőke tövére egy-egy szőlőszemet tettek, hogy következő évben jó legyen a termés.

Időjárásjósló napnak is tartották, mert ha Mihály itt találja a fecskéket, akkor hosszú, szép

őszre számíthattak. Ha Szent Mihály éjszakáján a juhok vagy a disznók összefeküdtek, hosszú, erős telet vártak, ellenkező esetben enyhét. A pereszlenyiek kemény telet jósoltak, ha Mihály napján dörög.

Egyházi ünnepek:

szeptember 8.: Szűz Mária születésének ünnepe

szeptember 14.: A Szent Kereszt felmagasztalása

szeptember 24.: Szent Gellért emlékezete

szeptember 29.: Szent Mihály, Gábor és Rafael főangyalok emléknapja

Jeles napok:

szeptember 1.: A II. világháború emléknapja

szeptember 12.: Gyermekvilágnapja

szeptember 22.: Európai autómentes nap

szeptember 30.: A népmese napja

Kata

Őshonos háziállataink

- a gazdasági udvar lakói -

Sertés

A vékony csontozatú, kistestű **mangalicát** hazánkban a 18. század vége óta tenyésztik. Szőke, vörös, fecskehasú, ordas-vadas színben fordul elő. Igénytelenség, edzettség és jó ellenálló képesség jellemzi. Kiváló minőségű húsa és zsírja miatt nemesítették. Tudtad, hogy a megszületett kismalacok a vaddisznóhoz hasonlóan csíkosan születnek? Ha Szombathely közelében laksz, érdemes kilátogatni a szeptember 24-26. között megrendezendő 1. Mangalica Fesztiválra.

Juh- és kecskefélék

A **racka juh** a Délnyugat-Ázsia felől érkező magyar népcsoportok háziállataként került a Kárpát-medencébe. A fekete vagy fehér színű alföldi rackát jellegzetes „V” alakú csavart szarváról ismeheted meg, mely forma egyetlen más fajtára sem jellemző. Igénytelen fajta, korábban az ország hegyekkel övezett vidékein tenyésztették. A racka egyik legfontosabb haszonállata volt a honfoglaló elődeinknek, hiszen nem csak szárítással tartósított ízletes húsát, hanem gyapját is felhasználták, amiből szappan és víz segítségével nemezt, abból pedig lakhelyet, sátrat készítettek. Biztosan te is csináltál már nemezlabdát vagy karkötőt. De a juhbőrt is felhasználták, ebből takarót, irhamellényt vagy subát készítettek. A kávésbarna színű, fekete fejű és lábú őshonos **cigája** a hegyi juhok csoportjába tartozik. A Körös-Maros Nemzeti Park területén található hazánk legnagyobb állománya. Ha ezen a vidéken kirándulsz, látogass el a Kardoskúti Pusztaközpontba, ahol megismerkedhetsz a táj növény- és állatvilágával. Harmadik juhajtánk a teljesen fehér színű cikta, melyet a török uralom után telepített be az akkoriban itt élő német ajkú lakosság. Tudtad, hogy az anyáknak nincsen szarvuk, csak a hímek, kosok egy része hord szarvat? Az őshonos magyar **parlagi kecskét** szintén a honfoglalás óta ismerjük. Hosszú szőrzetének és vastag bőrének köszönhetően jól alkalmazkodik a szélsőséges viszonyokhoz. Tápláló, magas vastartalmú finom teje főleg a kisgyermek számára ajánlott.

Baromfifajták

A középkorban terjedt el hazánkban a közép nagyságú **magyar tyúk**. A baromfiudvarban sárga, fehér és kendermagos színben találkozhatasz vele. A magyar **fodros lúd** szintén őshonos a Kárpát-medencében. Fehér, fekete és tarka színekben fordul elő. Látványos, testétől elálló fodros tollazatáról könnyen megismerheted. Elsősorban kiváló minőségű húsa és mája miatt tenyésztik. Tudtad, hogy a kacsa őse a tőkésréce? A fehér és tarka színű, kis testű kacsa igénytelen, ellenálló állat. Ha közelebbről meg szeretnél ismerkedni a baromfiudvar lakóival, akkor látogass el egy állatkert állatsimogatójába!

Most pedig egy kis játékos fejtörésre hívlak titeket! Találjátok ki, hogy melyik állatra gondoltam!

1. Többször is kérődzik szegény. Ez a
2. Kukorékol, váltig nyakas. Szemétdombján ez a
3. Csalántól nő a begye, hasa. Falánk állat. Ez a
4. Csőre sárga és nem lila. Tollpelyhet ad. Ez a
5. Ha kiált, nyakát kinyújtja. Mindig mérges. Ez a
6. Utoléred, hogyha szaladsz. Farka kurta. Ez a

Az augusztusi fejtörő megfejtései:

1. Búza 2. Tücsök 3. Esernyő

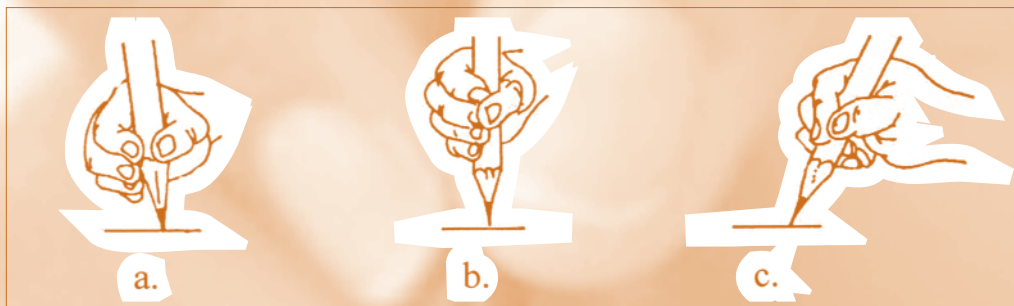
Írta és összeállította:

Hajni

Egészség-ábécé

Kezdődik az iskola
- a helyes ceruzafogás -

Írás közben próbáld lazán, könnyedén tartani a ceruzát.
Szerinted, melyik rajz mutatja a helyes ceruzafogást? Karikázd be a betűjelét!

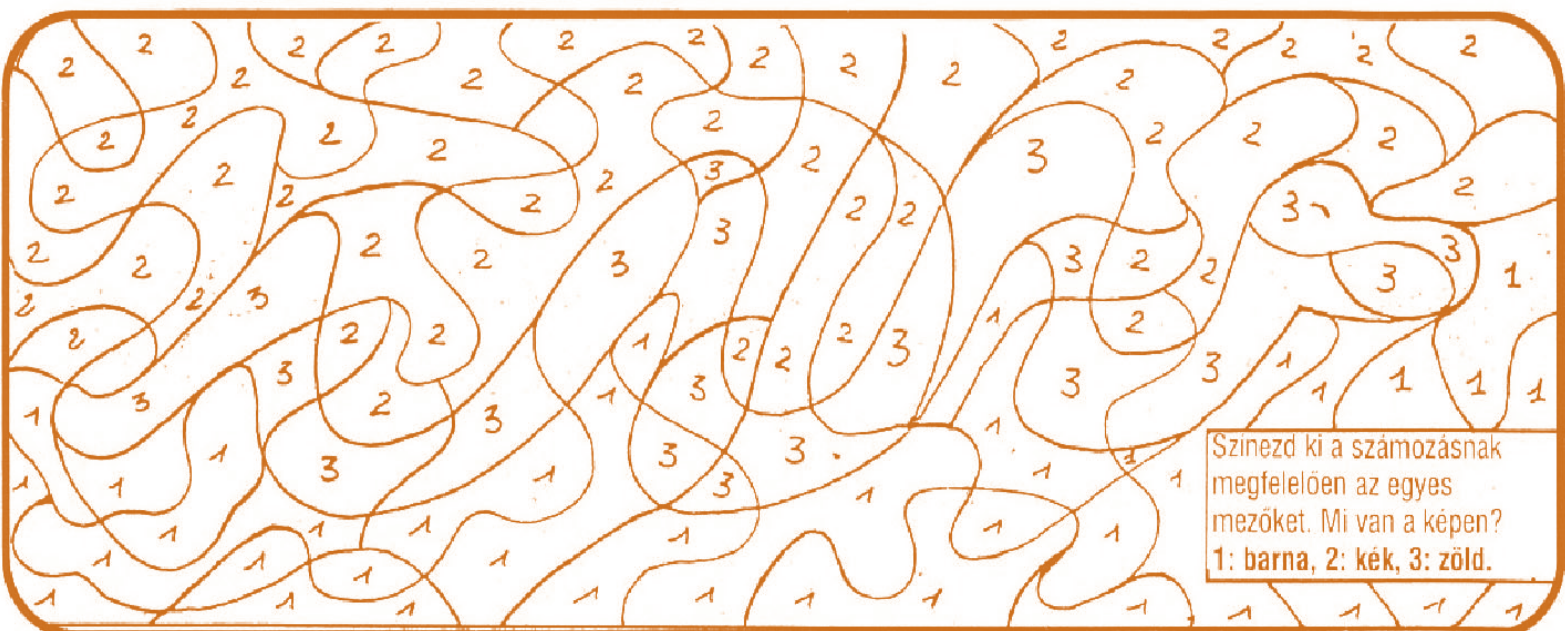
Ha úgy érzed, hogy a sok írástól elfárad a kezed, akkor érdemes kipróbálnod az alábbi kéztornát, mely a kéizmok erősítését szolgálja.

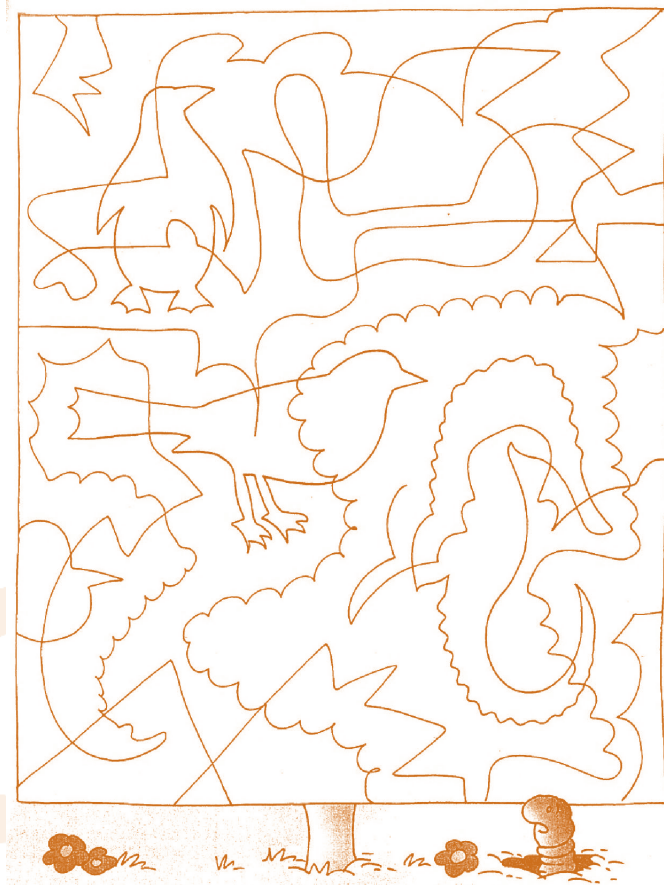
1. Az ujjak le-föl mozgatása.
2. A kézfej le-föl mozgatása.
3. Csuklókörzés.
4. A könyök le-föl mozgatása.

Ági

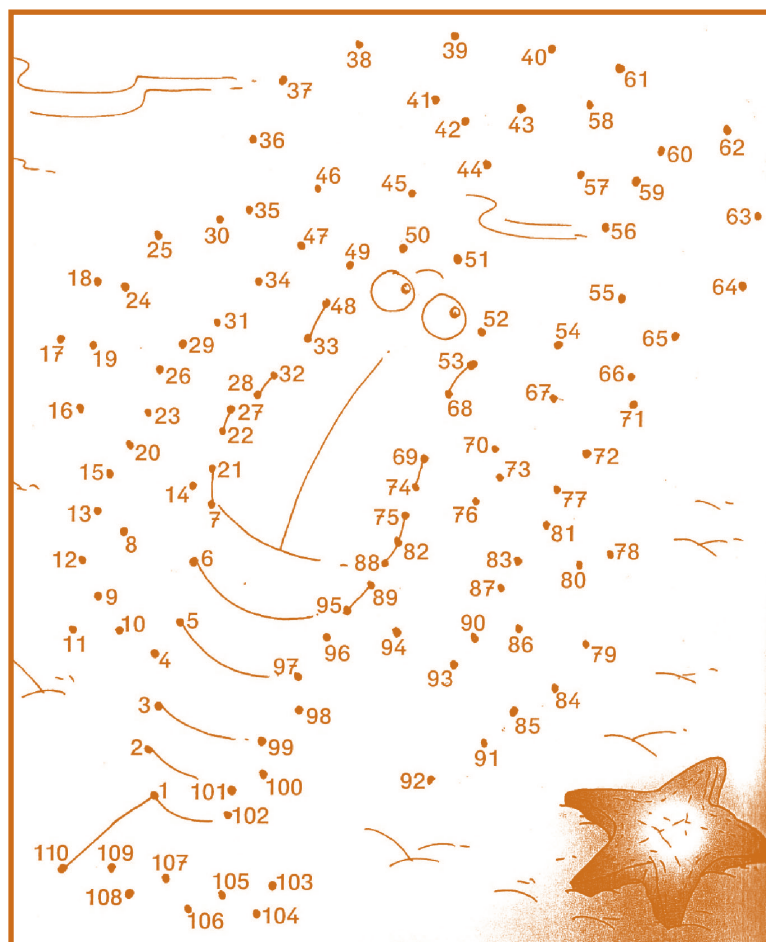
Ügyeskedj!

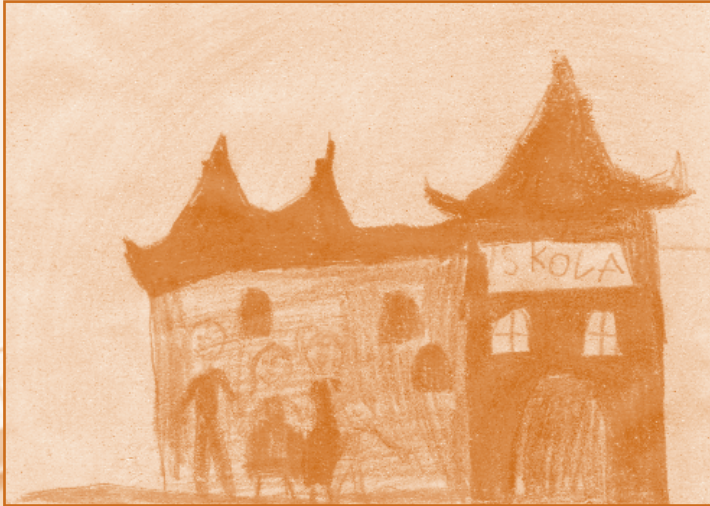
Keresd meg és színezd ki a képen elbújt állatokat!

Kösd össze a pontokat! Ki is színezheted a kapott képet!

**Összeállította:
Zsuzsa**

Éger Csenge, 7 éves

Szalai Borbála: Legyen öröm a tanulás!

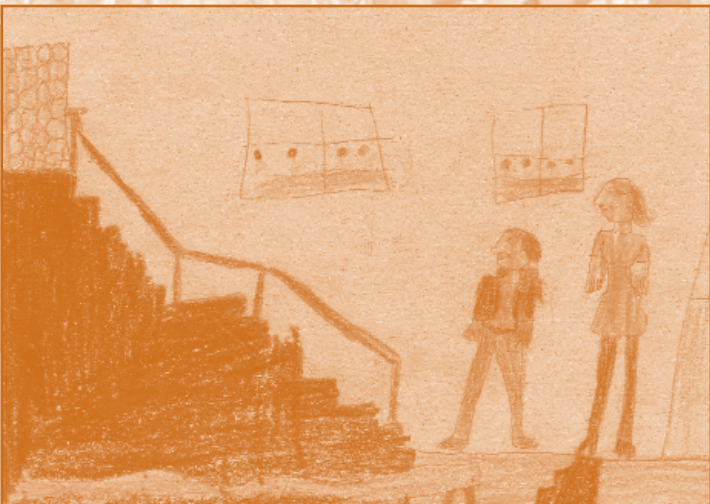
Hangosabbak ma az utcák,
Gyerekektől népesek,
Valahogyan még a nap is
Szebben ragyog, fényesebb.
Izgatottan várt e napra
Minden kezdő kisdíák:
Az iskola előttük is
Kitárja ma kapuját.
Megtanulnak betűt vetni
A tétova kis kezek:
Csengő-bongó szép szavakkal
Telnek majd a füzetek.
Ma, amikor útnak indul
A sok kicsi iskolás,
Kívánjuk, hogy öröm legyen
Számukra a tanulás!

Hauser Balázs, 7 és fél éves

Andirkó Róza: Óvodából iskolába

Elmúlt a nyár, itt az ősz,
Útra kél sok kis gyerkőc.
Hátán iskolatáska,
Nem hamuba-pogácsa!
Óvodába betekint,
Óvó néni búcsút int;
– Itt van már a szeptember,
Légy jó diák, kisember!
Az iskola várva vár:
– Kis elsősöm! Itt vagy már?
Szülők is elkísérik:
– Ügyes legyél mindvégig!
Varázskapu vezet be
Egy újfajta mesébe;
Számok birodalmába,
Csodás betűországába.
Tanteremajtó nyitva,
Új kis lakóját hívja.
Csoporttársból osztálytárs.
Jó lesz dolgod, majd meglásd!

Buni Enikő, 7 és fél éves

Tudod-e

Ne feledjétek, búvárkodjatok ti is! Ha különleges adatra bukkantok, írjátok meg a szerkesztőség címére, és az újságba is bekerülhet majd. Várom ötleteiteket!

Most ti mutassátok meg, hogy mit tudtok az állatokról! Karikázzátok be az állítás melletti megfelelő betűt, attól függően, hogy igaznak vagy hamisnak gondoljátok. Ha jól gondolkodtok, egy mondat lesz a jutalmatok függőlegesen olvasva.

- Létezik olyan béka, amelyik fára mászik.
- A meztelen csiga megeheti a mérgező gombákat is.
- Magyarországon él az anakonda.
- A mogyorós pelének van külön nyári és téli szállása.
- A farkasok libasorban közlekednek.
- A kis vadmalacoknak pöttyös a háta.
- A szarvasbögés azt jelzi, hogy kicsinye született.
- A szarvasbogár félelmetes gyilkos.
- A cinegének 11 fiókája is lehet egyszerre.
- A kakukk más madár fészkébe rakja tojását.
- A mókus legfélelmetesebb ellensége a nyest.
- Minden zebra egyforma mintával csíkos.
- A lovak valójában a lábujjaikon vágtnak.
- A tevék békés, szelíd állatok.
- A nőstény oroszlánok gyorsabbak, mint a hím oroszlánok.
- Az ősi egyiptomiak szentként tisztelték a macskát.
- Minden tojás fehér színű.
- Majom előbb utazott űrhajóval, mint az ember.
- A leglustább állat a medve.
- A giliszta hasznos állat.

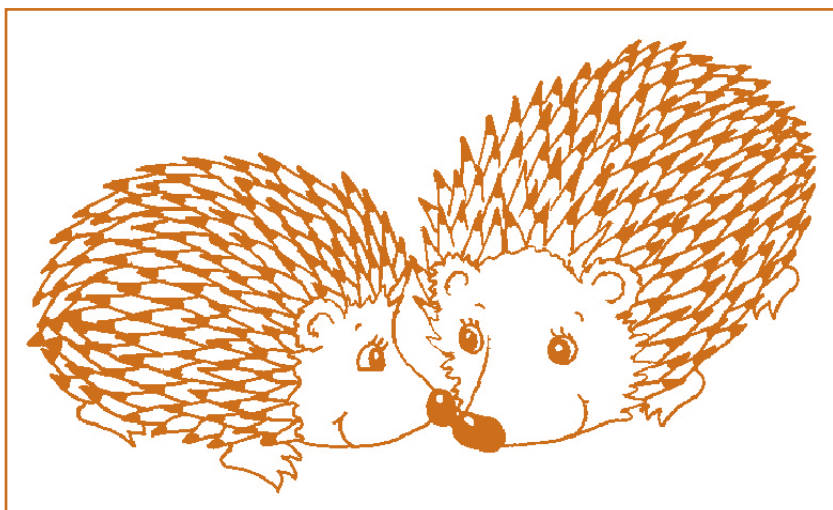
Igaz Hamis

N B
A E
M GY
O T
N É
L O
É K
Z O
S B
A I
N R
Ú D
O C
B L
G Á
O M
D Z
T S
É Á
L P

Megfejtés:

Színezd ki
a rajzot!

Összeállította:
Zsuzsa

Információk

LAJOS U.:

Társas délután: szeptember 15. (szerda) 15.00-tól
Kézműves foglalkozás: szeptember 19. (csütörtök) 16.00-tól

HUSZTI ÚT:

Társas délután: csütörtökönként, 16.00-tól
Kézműves foglalkozás: szombatonként, 15.00-tól

KERÉK U.:

Kézműves foglalkozás: szerdánként, 16.00-tól
Sportdélután: szeptember 18. (szombat) 15.00-tól

ZEMPLÉN U.:

Zenebölcsi: hétfőnként, 10.00-tól
Kézműves foglalkozás: csütörtökönként, 16.00-tól

GYŰRŰ U.:

Kézműves foglalkozás: szerdánként, 15.30-tól
Anyukák kézművese: pontos időpontjáról érdeklődjenek a helyszínen!

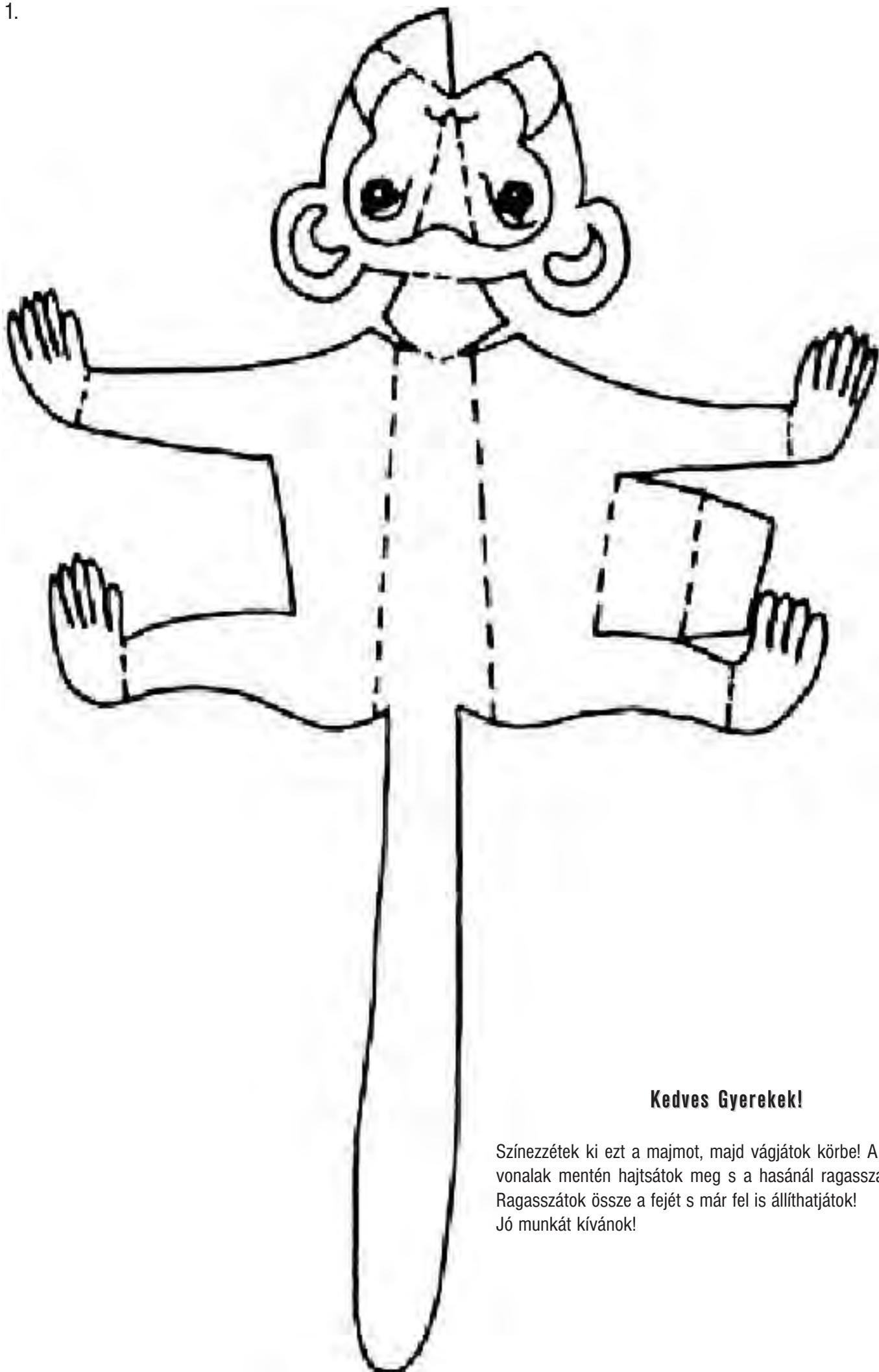
SILVANUS SÉTÁNY:

Kézműves foglalkozás: péntekenként, 16.00-tól
Babamasszázs: szerdánként (bejelentkezés alapján)

SOLYMÁR UTCA:

Kézműves foglalkozás: szeptember 21. (kedd) 16.00-tól

A programváltoztatás jogát fenntartjuk!

Kedves Gyerekek!

Színezzétek ki ezt a majmot, majd vágjátok körbe! A szaggatott vonalak mentén hajtsátok meg s a hasánál ragasszátok össze! Ragasszátok össze a fejét s már fel is állíthatjátok! Jó munkát kívánok!